

Brüssel, 23.9.2019
COM(2019) 615 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ISA² programmi vahendamise tulemused

{SWD(2019) 1615 final}

Sisukord

1.	Sissejuhatus	2
2.	Taustteave	2
3.	Ühtne arusaam koostalitlusvõimest.....	3
4.	Metoodika	4
5.	Hindamise teemad ja küsimused	5
6.	Tähelepanekud	5
6.1.	Asjakohasus	5
6.2.	Tulemuslikkus	6
6.3.	Tõhusus	6
6.4.	Sidusus.....	7
6.5.	ELi lisaväärtus	7
6.6.	Kasulikkus	7
6.7.	Jätkusuutlikkus	7
7.	Soovitused	8
7.1.	Teadlikkuse suurendamine ka mujal peale riikide haldusasutuste.....	8
7.2.	Mitte üksnes kasutajakesksed, vaid kasutajate vajadustest lähtuvad lahendused	8
7.3.	Tingimuste loomine suuremaks jätkusuutlikkuseks.....	9
8.	Edasised sammud	10

1. SISSEJUHATUS

Kooskõlas ISA² programmi käsitleva otsusega¹ käivitati 1. jaanuaril 2016 Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike jaoks viieaastane koostalitlusvõimealaste lahenduste ja ühiste raamistike programm (ISA² programm), mis on jätk varasemale ISA programmile².

Käesolevas aruandes on esitatud ISA² programmi vahehindamisel tehtud tähelepanekud ja soovitusel³. ISA² programmi käsitleva otsuse artikli 13 lõike 3 kohaselt peab komisjon korraldama programmi vahehindamise ning edastama selle tulemused Euroopa Parlamendile ja nõukogule 30. septembriks 2019.

Komisjon kasutas hindamisel konsultatsioonifirma sõltumatute ekspertide abi⁴. Hindamist jälgis talitustevaheline juhtrühm⁵.

2. TAUSTTEAVE

ISA² programmi põhieesmärk on edendada Euroopa avaliku sektori IKT-põhist ajakohastamist ning hõlbustada ettevõtjate ja kodanike vajadustele vastamist Euroopa haldusasutuste parema koostalitlusvõime kaudu.

Täpsemalt on programmil järgmised eesmärgid:

- hõlbustada Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ning kodanike vahelist tõhusat ja tulemuslikku piiriülest ja valdkondadevahelist elektroonilist suhtlemist;
- aidata kaasa tõhusama, lihtsama ja kasutusmugavama e-halduse loomisele riiklikes, piirkondlikes ja kohalikes haldusasutustes;
- edendada ELis koostalitlusvõime suhtes terviklikku käsitusviisi, tehes kindlaks, luues ja võttes kasutusele koostalitlusvõimealaseid lahendusi ning soodustades nende korduvkasutamist Euroopa haldusasutustes. Sellega toetatakse mitmesuguste ELi poliitikastrateegiate ja tegevuste elluviimist.

Nende eesmärkide⁶ täitmiseks tugineb programm oma eelkäija – ISA programmi⁷ – saavutustele. Tähelepanu pööratakse ka sujuvale ühendamisele ELi haldusasutuste digiüleminekuga seotud laiema poliitilise raamistikuga. Seda silmas pidades on ISA² programm peamine vahend, millega toetatakse Euroopa koostalitlusvõime raamistiku

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta otsus (EL) 2015/2240, millega luuakse Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike jaoks koostalitlusvõime alaste lahenduste ja ühiste raamistike programm (ISA² programm) kui avaliku sektori ajakohastamise vahend (ELT L 318, 4.12.2015, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta otsus nr 922/2009/EÜ Euroopa haldusasutuste koosvõimealaste lahenduste kohta (ISA) (ELT L 260, 3.10.2009, lk 20).

³ Hindamisprotsessi üksikasjad, tulemused ja tõendusmaterjal on saadaval komisjoni talituste töödokumendis: SWD(2019) 1615 final.

⁴ Sõltumatute ekspertide hindamisuuring on saadaval veebiaadressil <https://data.europa.eu/doi/10.2799/13397>

⁵ Rühma kuulusid sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat (CNECT), informaatika peadirektoraat (DIGIT), tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat (EMPL), finantsstabiilsuse, finantsteenuste ja kapitaliturgude peadirektoraat (FISMA), siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd peadirektoraat (GROW), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, peasekretariaat, maksunduse ja tolliliidu peadirektoraat (TAXUD) ning Teadusuuringute Ühiskeskus.

⁶ ISA² programmi käsitleva otsuse artikli 1 lõige 1 (vt joonealune märkus 1).

⁷ ISA² programmi käsitleva otsuse artikli 1 lõige 3 (vt joonealune märkus 1).

(EIF)⁸ elluviimist ajakohastatud ja laiendatud kujul, nagu kavandati teatises „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia“⁹. ISA² aitab kaasa ka sellistele poliitilistele algatustele nagu e-valitsuse tegevuskava aastateks 2016–2020,¹⁰ Tallinna 2017. aasta deklaratsioon e-valitsuse kohta¹¹ ning ühtse digivärava määrus¹².

Praktilisest küljest töötab ISA² programm alates 1. jaanuarist 2016 kuni 31. detsembrini 2020 kogueelarvega 130,9 miljonit eurot. Sellega rahastatakse meetmeid, mis määratakse igal aastal kindlaks iga-aastases jooksvas tööprogrammis. Programmi juhtimisel edendatakse ka koostöötajate ELi programmidega, nagu Euroopa ühendamise rahastu¹³ ja struktuurireformi tugiprogramm¹⁴.

Programmi peamised sidusrühmad on Euroopa haldusasutused nii ELi, riiklikul, piirkondlikul kui ka kohalikul tasandil. Samas mõjutab programm palju rohkemaid sidusrühmi, sealhulgas ELi ettevõtjaid ja kodanikke. ISA² on avatud ELi liikmesriikidele, teistele Euroopa Majanduspiirkonna riikidele ning kandidaatriikidele. Lisaks 28 ELi liikmesriigile võtavad programmist osa veel kolm riiki: Island, Norra (alates 2016. aastast) ja Montenegro (alates 2018. aastast). Programm soodustab ka koostööd teiste ELi-väliste riikide ning rahvusvaheliste organisatsioonide ja asutustega.

3. ÜHTNE ARUSAAM KOOSTALITLUSVÕIMEST

Kooskõlas ISA² programmi käsitleva otsuse artikli 1 lõikega 2 tagatakse ISA² programmiga Euroopa koostalitlusvõime raamistiku kaudu ühtne arusaam koostalitlusvõimest ja selle rakendamine liikmesriikide haldusasutustes. Komisjon jälgib ISA² programmi kaudu Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamist.

Sellega seoses töötatakse ISA² programmis välja integreeritud raamistik liikmesriikides ja komisjonis Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamisel tehtavate edusammude jälgimiseks, hindamiseks ja seonduvaks aruandluseks¹⁵. Seda seireraamistikku kavandatakse ja rakendatakse riikide koostalitlusvõimeraamistike vaatluskeskuse (NIFO) meetme raames, mida toetatakse ISA² programmi kaudu.

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa koostalitlusvõime raamistik. Rakendusstrateegia“, Brüssel, 23.3.2017, COM(2017) 134 final.

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia“, Brüssel, 6.5.2015, COM(2015) 192 final.

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi e-valitsuse tegevuskava 2016–2020. Valitsussektori digitaalse arengu kiirendamine“, COM(2016) 179 final.

¹¹ Tallinna deklaratsioon e-valitsuse kohta ministrite kohtumisel 6. oktoobril 2017 Eesti ELi nõukogu eesistumise ajal.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1–38).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu, muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (ELT L 384, 20.12.2013, lk 129–171).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1671, millega muudetakse määrust (EL) 2017/825, et suurendada struktuurireformi tugiprogrammi rahastamispaketti ja muuta selle üldeesmärki (ELT L 284, 12.11.2018, lk 3–5).

¹⁵ See seiremehhanism hõlmab ka Euroopa koostalitlusvõime raamistikku käsitleva teatise (joonealune märkus 8) I lisas kirjeldatud koostalitlusvõime tegevuskava elluviimist.

Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamise tulemused kogu ELis esitatakse igal aastal veebipõhise tulemustabeli kaudu, et anda poliitikakujundajatele tõhusamalt teavet ning jõuda visuaalsema ja intuiitivsema lahenduse abil laiemale avalikkuseni¹⁶. Praktikas on tulemustabeli eesmärk tõhustada teabevahetust ja suutlikkuse suurendamist, et liikmesriigid oleksid teadlikumad Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamise hetkeolukorrast ning et muuta raamistiku soovitude täitmine nende jaoks lihtsamaks.

Nende eesmärkide saavutamiseks tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks töövahendite pakett, kust saab praktilisi suuniseid Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamiseks heade tavade ja lahenduste abil.

Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamise seireraamistiku eesmärk on hankida tõendusmaterjali Euroopa koostalitlusvõime raamistiku tulevaseks hindamiseks, mis esialgsete plaanide kohaselt pidi toimuma enne 2019. aasta lõppu¹⁷. Et aga liikmesriikidel oleks võimalik oma riiklik e-valitsuse, digiteenuste ja koostalitlusvõime poliitika realistliku aja jooksul Euroopa koostalitlusvõime raamistikuga kohandada ning võttes arvesse, et uus ja ulatuslikum Euroopa koostalitlusvõime raamistik eeldab täiendavat sisemist ja välist kooskõlastamist, et saavutada lõplik ühiselt tunnustatud ja integreeritud seiresüsteem, on osutunud vajalikuks Euroopa koostalitlusvõime raamistiku hindamine 2021. aastaks edasi lükata. Nende tegurite tõttu algas andmete kogumise protsess alles 2019. aastal, mistõttu pole Euroopa koostalitlusvõime raamistiku hindamiseks samal aastal piisavalt andmeid.

Lisaks saab Euroopa koostalitlusvõime raamistiku hindamisel paralleelselt ISA² programmi lõpphindamisega 2021. aastal luua mitmesugust koostööt, kuna programm on peamine vahend, millega toetatakse Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamist.

4. METOODIKA

ISA² programmi vahehindamisel tugineb kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele andmetele, mis koguti mitmesuguste meetodite abil, nagu dokumentide analüüs, avalik arutelu, suunatud veebiküsitlused, põhjalikud vestlused ja avaseminar. Konsultatsioonid võimaldasid saada teavet ISA² programmi eri sidusrühmadelt, alates liikmesriikide ja komisjoni talituste esindajatest kuni kodanike ja standardiorganisatsioonideni.

Andmete kogumise tõhusamaks suunamiseks valiti 9 paketi jaoks jaotatud 53 meetme hulgas, mida ISA² programmist kuni 2018. aastani rahastati, välja 20 meetet. Et valimisse kuuluvad meetmed kajastaksid programmi hästi, tugineb valiku tegemisel neljale eelnevalt määratletud kriteeriumile. Lisaks üldisele andmete kogumisele andsid programmile eksperdihinnangu neli koostalitlusvõime valdkonna tehnilist eksperti.

¹⁶ Tulemustabel tehakse kättesaadavaks 2020. aastal platvormi Joinup NIFO osas.

¹⁷ Vt Euroopa koostalitlusvõime raamistikku käsitleva teatise (joonealune märkus 8) jaotis 6.

5. HINDAMISE TEEMAD JA KÜSIMUSED

Hindamisel keskenduti järgmisele seitsmele põhikriteeriumile¹⁸.

- **Asjakohasus** – mil määral on ISA² programmi eesmärgid ikka veel asjakohased, pidades silmas nii riikide kui ka ELi tasandil tekkivaid vajadusi ja probleeme?
- **Tulemuslikkus** – kui kaugel on ISA² programmi tulemused programmi eesmärkide saavutamisest? Kas on aspekte, mis on rohkem või vähem tulemuslikud kui teised, ja kui on, siis milliseid järeldusi võib sellest teha?
- **Tõhusus** – kuivõrd on programm olnud kulutõhus? Millised programmi aspektid on kõige tõhusamad või ebatõhusamad, eriti kasutatud ressursside seisukohalt? Millised on programmi tulemused kavandatud tööd ja eelarvet silmas pidades?
- **Sidusus** – mil määral on ISA² meetmed programmi raames rakendatava tervikliku käsitlusviisi osa (sisemine sidusus)? Mil määral on ISA² meetmed kooskõlas teiste ELi sekkumismeetmetega, millel on sarnased eesmärgid, ning sama valdkonna üleilmsete algatustega (väline sidusus)?
- **ELi lisaväärtus** – mis on ISA² programmist saadav lisaväärtus võrreldes sellega, mida oleks mõistlik oodata riiklikul, piirkondlikul ja/või kohalikul tasandil tegutsevatelt liikmesriikidelt?
- **Kasulikkus** – kuidas vastavad ISA² programmi meetmed ning saavutatud ja eeldatavad tulemused vajadustele, mida need peaksid täitma?
- **Jätkusuutlikkus** – mil määral on tagatud selliste välja töötatud lahenduste rahaline, tehniline ja operatiivne jätkusuutlikkus, mida hoitakse käigus ja viiakse ellu ISA² programmi kaudu?

6. TÄHELEPANEKUD

129 sidusrühmalt¹⁹ konsultatsioonide käigus kogutud andmete, ulatusliku dokumentide analüüsi ja eksperdi hinnangute põhjal kinnitati vahehindamisel, et ISA² on kõigi hindamiskriteeriumide osas tulemuslik. Hindamine piirdub aga aastatel 2016–2018 rahastatud meetmetega, mistõttu saab pooleliolevate meetmete tulemused ning ISA² pikemaajalised tulemused välja selgitada alles pärast programmi lõppu.

6.1. Asjakohasus

ISA² eesmärgid vastavad jätkuvalt digitaalsete avalike teenuste koostalitlusvõime valdkonnas tekkivatele vajadustele ja probleemidele, mis näitab, et programm on asjakohane. Enamik konsultatsioonide käigus vastuseid andnud sidusrühmadest on nõus, et halduslike e-tõkete probleem ja seonduvad vajadused, mis programmi raames algselt tuvastati, on endiselt aktuaalsed. Osal neist (129-st sidusrühmast 46-l) on aga praeguseks tekkinud täiendavad vajadused (nt normatiivsem käsitlusviis koostalitlusvõimeliste avalike teenuste kavandamiseks) ja probleemid (sh vahendite piiratus), millega ISA² saab vaid osaliselt tegeleda.

¹⁸ Vt Euroopa Komisjoni parema õigusloome vahend nr 47.

¹⁹ Konfidentsiaalsuse ja andmekaitsega seotud põhjustel palus hindamisrühm meetmete haldajatel võtta ühendust oma lahenduste kasutajatega, olles konsulteerimisel vahendajate rollis. See kaheastmeline käsitlusviis võis saadud vastuste hulka vähendada.

Üks erilist tähelepanu nõudev täiendav vajadus on tagada tihedam koostöö ja teabevahetus kohalike ja piirkondlike omavalitsustega, et suurendada teadlikkust koostalitlusvõimest ning ISA² lahendused kohalikul ja piirkondlikul tasandil kasutusele võtta.

Haldusasutuste teadlikkuse suurendamine koostalitlusvõimest oli esimene ISA programmi lõpphinnangus²⁰ esitatud kolmest soovitusel. ISA² programmis võeti selle soovitusel täitmiseks 2017. aastal vastu teabevahetuse strateegia ja tegevuskava ning aastatel 2016–2018 korraldati kümme suuremat üritust, millest igaühel osales keskmiselt 211 inimest. Lisaks tegutsesid ISA² esindajad aktiivselt 60 samal ajavahemikul korraldatud üritusel. Vahehindamine näitab, et need jõupingutused tasusid end ära, kuna enamik konsultatsioonis osalenud sidusrühmadest väitis, et neil on põhjalikud teadmised koostalitlusvõimest (128-st sidusrühmast 91) ning ISA² programmist (128-st sidusrühmast 81). Olenemata üldisest teadlikkusest näitab eespool nimetatud täiendav vajadus, et programm peaks jätkama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja ehk ka kaudsete kasusaajate – näiteks kodanike ja ettevõtjate – teadlikkuse suurendamist.

6.2. Tulemuslikkus

ISA² programmi seni saavutatud tulemused on kooskõlas programmi eesmärkidega. Siiski ei vasta need täielikult oodatud tulemustele, kuna enamik meetmeid on alles pooleli ja lahendusi alles töötatakse välja. Ka see, et programm alles kestab, mõjutab lahenduste kasutuselevõtu määra. Eelmistest programmidest üle võetud meetmete raames loodud lahendused on praegu laiemas kasutuses kui need lahendused, mis on loodud ISA² käigus kasutusele võetud meetmete raames.

ISA² ühe konkreetse eesmärgi puhul leiti hindamisel, et programm üksi on vähem tulemuslik: tõhusama, lihtsama ja kasutusmugavama e-halduse loomine riiklikes, piirkondlikes ja kohalikes haldusasutustes. Siin saavad liikmesriigid palju ära teha ning täiendada ELi tasandi algatusi koostalitlusvõime ja digiülemineku valdkonnas..

Välised tegurid võivad programmi eesmärkide ja tulemuste saavutamist nii tõhustada kui ka ohustada. Riigiasutuste üleskutse ühiste standardite ja raamistike järele on väline tegur, mis aitab programmi tulemuslikumaks muuta. Samas võib institutsioonide keerukus takistada piiriülese ja valdkondadevahelise koostalitlusvõime saavutamist.

Lisaks leiti hindamisel, et ISA² meetmed on suuresti vastavuses ISA² programmi käsitleva otsuse artiklis 4 loetletud üldpõhimõtetega – seda tänu jooksva tööprogrammi protsessile, mis tagab, et neid põhimõtteid võetakse tööprogrammi kavandamisel süstemaatiliselt arvesse.

6.3. Tõhusus

Programmi elluviimine kulgeb kavakohaselt; kõik meetmed edenevad eesmärgipäraselt või on kavandatud töö taseme saavutamisele lähedal. Eri tulemusnäitajate rohkuse tõttu on aga keeruline teha järeldusi programmi üldise kulutõhususe kohta. Nende ISA² pakettide puhul, mille jaoks oli võimalik eri meetmete tulemusnäitajaid ühendada, on kulud lõppkasutaja kohta (nt ettevõtjad, kodanikud) hinnanguliselt väga väikesed.

²⁰ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ISA programmi lõpphindamise tulemused“, Brüssel, 1.9.2016, COM(2016) 550 final.

ISA² programmist rahastatavate meetmete valimise protsessi peetakse suhteliselt tõhusaks. Ettepaneku koostamise kulud on üsna väikesed: 0,07–0,4 % ettepaneku heakskiitmise korral eraldatavatest võimalikest rahalistest vahenditest. Siiski saaks valikuprotsessi täiustada, lihtsustades jooksvat tööprogrammi (nt muutes vormi paindlikumaks) ja tehes teemapõhiseid algatusi, tagades seeläbi, et valikuprotsess lähtub eesmärkidest.

6.4. Sidusus

Konsultatsioonis osalenud sidusrühmade sõnul esineb ISA² meetmete puhul olulist koostoimet ja vähe kattuvusi. See suur sisemine sidusus on kooskõlas ISA programmi lõpphindamise teise soovitusena rakendada ISA² programmis koostalitlusvõime terviklikku käsitlust.

Mis puutub välisesse sidususse, järgis ISA² ISA programmi lõpphindamise kolmandat (viimast) soovitusi ning arendas tihedat koostööd teiste ELi poliitikavaldkondade ja algatustega. Edendati koostoimet Euroopa ühendamise rahastu, programmi „Horisont 2020“ ja struktuurireformi tugiprogrammiga. ISA² programmil on koostoime ka selliste algatustega nagu ühtne digivärv, digitaalse ühtse turu strateegia, e-valitsuse tegevuskava, Tallinna deklaratsioon e-valitsuse kohta ning pidevalt ajakohastatav IKT standardimise kava²¹. Siiski oldi arvamusel, et ISA² ja Euroopa ühendamise rahastu teatavate lahenduste vahel on kattuvusi, mis tuleks kõrvaldada iga lahenduse rakendusala täpsema piiritlemise teel.

6.5. ELi lisaväärtus

ISA² tagatav kooskõlastamise tase on Euroopa haldusasutuste üldise koostalitlusvõime parandamiseks äärmiselt oluline. Lisaks rõhutas 109-st vastanust 91, et ISA² suudab oma eesmärgid saavutada väiksemate kuludega kui sarnased riiklikud või kohalikud ja piirkondlikud algatused.

On ilmne, et ISA² on aidanud parandada piiriülest koostalitlusvõimet ELis: i) programm suurendab kõigis liikmesriikides teadlikkust koostalitlusvõimest; ii) see aitab lisada kõnealuse teema riiklikesse tegevuskavadesse; ning iii) see loob võrgustikke ja soodustab teabevahetust. ISA² on aidanud edendada ka ELi ühist poliitikat: programmil on keskne roll Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamisel ja see toetab digitaalse ühtse turu loomist.

6.6. Kasulikkus

Kasutajad on ISA² lahendustega üldiselt rahul: 110-st sidusrühmast viitas vähesele rahulolule vaid 7. Kuna programm alles kestab, eeldatakse, et ISA² lahenduste kasutuselevõtt suureneb, nii et lahendused vastavad üha paremini kasutajate vajadustele ja kasutajate üldine rahulolu suureneb.

6.7. Jätkusuutlikkus

ISA² lahenduste jätkusuutlikkus sai konsultatsioonis osalenud sidusrühmadelt erinevat tagasisidet. 84-st vastanust 66 on seisukohal, et programmi tulemused jääksid püsima ka ilma tulevase rahastuseta, 85-st vastanust rohkem kui 55 leiab aga, et vajadus toimingute järele ja lahenduste hooldamise kulud võivad vähendada ISA² lahenduste tulemuste saavutamise suutlikkust, kui programm lõpetataks.

²¹ Vt: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rolling-plan-ict-standardisation>

Sidusrühmad on aga nõus, et ISA² programmil on keskne osa ELi koostalitlusvõime maastiku täiustamisel ning et programmi puudumine seaks ohtu Euroopa haldusasutuste jõupingutused koostalitlusvõime parandamiseks ja avaliku sektori IKT-põhise ajakohastamise edendamiseks Euroopas.

7. SOOVITUSED

Vahehindamine näitab ISA² programmi senist tulemuslikkust positiivses valguses. Sellegipoolest leiti ka valdkondi, kus on arenguruumi. Allpool esitatud soovitudes ongi käsitletud programmi neid aspekte ning välja on toodud nii lühi- kui ka pikemaajalised meetmed. Lühiajalised meetmed on sellised, mida saaks rakendada ISA² viimases jooksvas tööprogrammis 2020. aastal ja uuele mitmeaastasele finantsraamistikule²² ülemineku perioodil. Pikemaajaliste meetmete puhul kuluks tulemuste saavutamiseks rohkem aastaid.

7.1. Teadlikkuse suurendamine ka mujal peale riikide haldusasutuste

Komisjon jätkab ISA² programmi kaudu oma jõupingutusi, et suurendada Euroopa avaliku sektori teadlikkust koostalitlusvõimest, mis on üks peamisi digiüleminekut võimaldavaid tegureid, ning tagab selleks eelkõige tihedama koostöö kohalike ja piirkondlike omavalitsustega.

Alustuseks tuleks kavandada sihipärane edendustegevus, mis tõstaks esile ISA² koostalitlusvõimealaste lahenduste (korduv)kasutamise eelised. Et sellele sõnumile kaalu anda, võiks 2020. aastal teha uuringud, mõõtmaks, kuidas mõningad ISA² lahendused mõjutavad haldusasutuste tõhusust ja produktiivsust.

ISA² viimases etapis tuleks veelgi kindlamalt tagada, et haldusasutused, teadusringkonnad ja huvitatud spetsialistid jagaksid omavahel parimaid tavasid. Programmi hiljuti käivitatud koostalitlusvõime akadeemia meetme raames tuleks välja töötada ka sobivad õppematerjalid.

Eespool väljapakutud meetmete mõju suurendamiseks peaksid ISA² meetmete haldajad veelgi rohkem kaasama võimalikke mõjuisikuid (nt teadlased, vastutavad riigiametnikud), et luua nn koostalitlusvõime saadikute kogukond.

Pikemas perspektiivis tuleks koostalitlusvõime valdkonnas arendada nõustamissuutlikkust. See aitaks huvitatud sidusrühmadel valida oma vajadustele vastavad sobivad koostalitlusvõimealased lahendused ning tagaks tugiteenused ja tehnilise abi lahenduste tulemuslikuks rakendamiseks.

7.2. Mitte üksnes kasutajakesksed, vaid kasutajate vajadustest lähtuvad lahendused

Programmi kasulikkuse suurendamiseks võiks ISA² parandada olemasolevate lahenduste kvaliteeti, võttes paremini arvesse kasutajate vajadusi. Selle käsitusviisi võiks aluseks võtta ISA² viimase tööprogrammi rakendamisel, edendades seega Euroopa koostalitlusvõime raamistiku kasutajakesksuse põhimõtet nii komisjonis kui ka liikmesriikides.

Lähiaastatel on aga soovitatav minna kasutajakesksuselt üle kasutajate vajadustest lähtuvale käsitusviisile, mille puhul kasutajad kaasatakse koostalitlusvõimealase lahenduse kavandamise etappi. Sellist ühisloome protsessi võiks edendada koostalitlusvõime inkubaator, mis võimaldaks ohutus keskkonnas uusi kasutajatele

²² Vt: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_et.

suunatud lahendusi katsetada ja prototüüpe välja töötada. Inkubaator aitaks kujunemisjärgus tehnoloogiat kasutusele võtta ning teerajajatest haldusasutustel uuenduslikke tavasid vahetada.

Mis puutub selles aruandes esitatud kahte esimesse soovitusse, näitab komisjoni digitaalne strateegia,²³ et komisjon peab oma lubadusi: nii koostalitlusvõime kui ka kasutajakesksus on strateegia peamiste põhimõtete hulgas ning üheks lähtepunktiks on Euroopa koostalitlusvõime raamistik. Lisaks on ISA² programmil strateegia käimasoleval rakendamisel konsulteeriv roll ning programm aitab komisjonil mitmesugustes poliitikavaldkondades olemasolevaid IT-süsteeme moderniseerida ja koostalitlusvõimel põhinevaid uusi digitaalseid lahendusi välja töötada.

7.3. Tingimuste loomine suuremaks jätkusuutlikkuseks

Vahehindamise käigus leiti ISA² programmi ELi lisaväärtust ja jätkusuutlikkust hinnates, et programmil on oluline osa Euroopa avalikus sektoris ühtse koostalitlusmaastiku loomisel. ISA² aitab ka liikmesriikide haldusasutuste jaoks välja töötada ja kasutusele võtta piiriüleseid ja valdkondadevahelisi digitaalseid lahendusi. Samuti aitab ISA² edendada ühist poliitikat, mis tugineb suuresti sellistele omavahel ühendatud ja koostalitlusvõimelistele võrgustikele ja süsteemidele.

Pärast ISA² programmi lõppu on äärmiselt oluline säilitada ja suurendada Euroopa haldusasutuste koostöö tegemise suutlikkust, et saavutada vastastikku kasulikud eesmärgid, ning selleks tuleb muu hulgas jagada teavet ja teadmisi, mis on üldise koostalitlusvõime alus. Selleks on tarvis tugevat poliitilist tahet ja piisavat rahastust. Mis puutub poliitilisse tahtesse, kinnitasid kogu Euroopa e-valitsuse poliitika eest vastutavad ministrid Tallinna deklaratsioonis e-valitsuse kohta, et nende eesmärk on luua kodanikukesksed avalikud teenused, mis on vaikimisi digitaalsed, ning saavutada Euroopa koostalitlusvõime raamistikus esitatud visioon. Koostalitlusvõime tulevane rahastus on ette nähtud digitaalse Euroopa programmis,²⁴ mis on üks komisjoni valdkonnapõhiseid ettepanekuid mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 õigusaktide pakettis.

Lisaks peaks komisjon võtma arvesse ISA² ja teiste ELi programmide vahelist koostoimet, et edendada Euroopa koostalitlusvõime raamistikku ja koostalitlusvõimet üldiselt ning soodustada ISA² lahenduste laialdast korduvkasutamist. Lisaks võib see käsitusviis kaasa tuua tõhusa ja ühtse programmijuhtimise, mis toetab digitaalse Euroopa programmi ettepaneku elluviimist tulevikus.

Samal ajal ettevalmistustega uue mitmeaastase finantsraamistiku programmide käikulaskmiseks on soovitatav uurida võimalusi suurendada olemasolevate ISA² lahendustega saavutatud tulemuste jätkusuutlikkust. Tuleks hinnata mitmesuguste jätkusuutlikkuse meetmete teostatavust ja kulusid ning komisjon peaks nendesse investeerima. Näiteks võiks komisjon kaaluda mõne ISA² lahenduse üleandmist

²³ Dokument „Communication to the Commission. European Commission Digital Strategy – A digitally transformed, user-focused and data-driven Commission“ (Teatis komisjonile „Euroopa Komisjoni digistrateegia: digitaalselt ümberkorraldatud, kasutajakeskne ja andmepõhine komisjon“), Brüssel, 21.11.2018, C(2018) 7118 final.

²⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2021–2027 digitaalse Euroopa programm. Brüssel, 6.6.2018, COM(2018) 434 final.

avatud lähtekoodi kogukondadele või ettevõtjate innustamist looma teenuseid tasuta ISA² lahenduste põhjal, kasutades Euroopa Liidu tarkvara vaba kasutuse litsentsi²⁵.

Samuti võib komisjonil olla kasulik hinnata põhjalikult võimaliku koostalitlusvõimet käsitleva siduva õigusakti aluspõhimõtteid ja mõju. Selline hindamine peaks põhinema ISA² programmi lõpphindamisel ja tõendusmaterjalil, mis kogutakse Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamise hindamisel 2021. aastal.

8. EDASISED SAMMUD

ISA² programmi käimasoleval rakendamisel pöörab komisjon hoolega tähelepanu eespool kirjeldatud tähelepanekutele ja soovitudele ning analüüsib neid, et tõstatatud probleeme hinnata ja lahendada, tehes vajaduse korral tihedat koostööd liikmesriikidega. ISA² programmi vahehindamisel esitatud tähelepanekuid ja soovitusi võetakse arvesse ka uutele mitmeaastase finantsraamistiku programmidele üleminekul.

²⁵ Vt: <https://eupl.eu/>